

Pressens Faglige Utvalg
Postboks 46 – Sentrum
0101 Oslo

Oslo, 28. august 2023

PFU-sak 31442 Norsk Kiropraktorforening mot Aftenposten

Innledning

Aftenposten har i to artikler omtalt personskader som har oppstått etter nakkemanasulasjon hos ulike behandlere. [Den første artikkelen](#) sto i A-magasinet 16. mai og omhandler Caitlin Jensen og familiens kamp i møte med helsevesenet i USA. [Den andre artikkelen](#) tar for seg norske tilfeller og ble publisert på nyhetsplass 21. mai. Artikkelen behandler også spørsmålet om risiko ved nakkemanasulasjon og den faglige uenigheten mellom medisinerne og andre behandlere i Norge.

Klagen

De to artiklene er innklaget av Norsk kiropraktorforening (NKF) med påstand om brudd på punktene 3.2, 3.7, 4.4 og 4.14 i Vær varsom-plakaten. Aftenposten avviser brudd på god presseskikk. Vi besvarer anklagene i den rekkefølgen de fremgår i klagen.

Påstanden om brudd på VVP 3.2

Den relevante delen av VVP 3.2 i vår sak lyder slik: *“Vær kritisk i valg av kilder, og kontroller at opplysninger som gis er korrekte. Det er god presseskikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder.”* Klagen fra NKF inneholder ikke påstander om at opplysninger i artiklene er gale. Det sentrale spørsmålet er dermed om Aftenposten har tilstrebet bredde og relevans i valget av kilder.

Om reportasjen i A-magasinet, skriver klager: *“Reportasjen bygger utelukkende på én kilde, nemlig Darlene Jensen, moren til den omtalte kvinnen, Caitlin Jensen.”* Dette er ikke riktig. Aftenposten besøkte Caitlin og Darlene Jensen på sykehus i Atlanta ved to anledninger, i november 2022 og i februar 2023. Vi har intervjuet flere av behandlerne hennes og fått innsyn i relevant dokumentasjon. Vi har også sett til relevant forskning, både studier anbefalt av NKF og andre internasjonale studier. Under det siste besøket fulgte vi mor og datter gjennom en hel uke og var til stede

under behandlingen på sykehuset, blant annet mens hun fikk fysioterapi og oppfølging av logoped. Vi har også snakket med en rekke personer rundt Caitlin Jensen og har hatt kontakt med hennes advokat. Caitlin Jensen selv, hennes bror, bestemor, naboer, venner og støttespillere er også intervjuet.

Artikkelen handler først og fremst om Caitlin og Darlene Jensens dramatiske år, og deres kamp i det amerikanske helsevesenet. Utgangspunktet for Caitlins skade var et besøk hos kiropraktor. Hun ble kjørt fra kiropraktor til sykehus i ambulanse. Deretter fulgte et langt løp fra intensivavdeling til rehabilitering.

Vi har etterstrebet å finne kilder som kan belyse disse hendelsene. For hendelsen i behandlingsrommet er behandleren åpenbart en viktig kilde. Vi har forsøkt å få denne kiropraktoren i tale, men hverken han eller hans advokat har svart på våre henvendelser. Dermed er det pasienten selv, andre behandlere med kjennskap til pasienten, og skriftlige kilder som som kan belyse saken. Vi har hatt innsyn i medisinske dokumenter og brev som bekrefter fremstillingen i teksten. Et sentralt dokument er resultatet av CT-undersøkelsen Caitlin Jensen gjennomgikk på sykehuset samme ettermiddag som hun kom i ambulanse fra kiropraktorens kontor. Her fremgår følgende:

- Caitlin Jensen har hjerneblødning (subaraknoidal blødning).
- Hun har redusert blodtilførsel til bakre deler av hjernen.
- Hun har disseksjon på fire arterier som forsyner hjernen med blod.

Når det gjelder Caitlin Jensens liv og behandling, er det familien Jensen, personer rundt dem, folk og behandlere som kjenner pasienten, som er de beste kildene. Vi er ikke enige i at Aftenposten har utelatt å kontakte relevante kilder som kan belyse de faktiske forholdene i denne saken. NKF har ikke ikke førstehånds informasjon om hva som skjedde på behandlerens kontor i USA. Foreningen har heller ingen direkte kjennskap til Caitlin Jensens liv.

Aftenposten har gjort alt grunnarbeidet i denne saken selv og oppsøkt primærkildene og dokumentasjonen. Det er likevel verdt å nevne at store, internasjonale aviser som britiske [The Independent](#), amerikanske [New York Times](#) og en rekke andre medier har rapportert likelydende om at Jensen ble skadet under et kiropraktor-besøk.

Redaksjonen besluttet tidlig i arbeidsprosessen at stoffet skulle deles i to artikler: en magasinartikkel om familien Jensen og det amerikanske helsevesenet - og deretter en nyhetsartikkel om norske forhold og den faglige uenigheten mellom leger og kiropraktorer. Mye av arbeidet med nyhetsartikkelen ble gjort lenge før publiseringen av magasinartikkelen. Vi var tidlig i kontakt med Hans Otto Engvold i NKF. Første samtale var 24. februar. Vi gjorde det klart at stoffet skulle deles opp i to artikler. Dette fikk alle kildene våre vite. Vi var altså kjent med NKFs synspunkter i

saken før publisering av magasinartikkelen, og i artikkelen kommer det klart frem at bransjen selv avviser at det er knyttet stor risiko til nakkemanipulasjon. Vi valgte å gå dypere inn i spørsmålet om generell risiko i den påfølgende nyhetsartikkelen, mens vi rendyrket den amerikanske historien i A-magasinet. Dette er disponeringer redaksjonen må stå fritt til å gjøre. NKF *kunne* vært tatt inn som kilde i magasinsaken, men det eksisterer ingen presseetisk forpliktelse til å måtte gjøre det.

Kiropraktor-kilder og NKF fikk rikelig anledning og plass til å uttale seg i nyhetsartikkelen som spesifikt tok for seg graden av risikoen ved behandling.

Vi har også publisert to debattinnlegg om saken: Både en [tidligere professor i medisin](#) og en [kiropraktor](#) har fått slippe til. Saken er godt belyst fra begge sider.

Påstanden om enkildejournalistikk og mangelfullt kildegrunnlag er fullt ut tilbakevist. Vi avviser brudd på VVP 3.2.

Påstanden om brudd på VVP 4.14

Samtidig imøtegåelse er en rettighet presseetikken gir til dem som utsettes for sterke beskyldninger av faktisk art. I artikkelen om Caitlin Jensen er den sterke beskyldningen rettet mot en kiropraktor i USA. Det er denne kiropraktoren som har krav på samtidig imøtegåelse. Aftenposten gjorde gjentatte forsøk på å få behandleren i tale, men kiropraktoren avsto fra å benytte seg av muligheten. Saken har vært omtalt av flere store medier i USA, og vi merker oss at kiropraktoren heller ikke har uttalt seg til noen andre. NKF kan ikke påberope seg retten til samtidig imøtegåelse på vegne av den amerikanske kiropraktoren.

Aftenposten tar imidlertid selvkritikk for at opplysningen om at vi har forsøkt å innhente samtidig imøtegåelse, ikke er publisert i nettartikkelen. Opplysningen ble publisert i papirutgaven, men ble ved en feil redigert ut på nett. Denne utelatelsen kan imidlertid ikke regnes som et brudd på god presseskikk. Det sentrale er at den angrepne part ble gitt anledning til å uttale seg, slik VVP krever. Altså foreligger det ikke brudd på VVP 4.14.

Aftenposten er ikke enig i at omtalen av et enkelttilfelle er et angrep på hele kiropraktorstanden. Vi forstår imidlertid behovet for å løfte blikket fra et enkelttilfelle til en helhetlig diskusjon om behandlingsmetoden. Det er nettopp derfor reportasjen i A-magasinet ble fulgt opp på nyhetsplass få dager senere. Vi forstår også NKF's sterke behov for å slippe til med synspunkter, men foreningen har ikke krav på å komme til orde samtidig. Det er en presseetisk akseptabel løsning at NKF tas inn i oppfølgeren. I nyhetsoppfølgeren er det en manuellterapeut som har rett til samtidig imøtegåelse. Her fremgår det av artikkelen at behandleren har takket nei til tilbudet om å kommentere saken.

Påstanden om brudd på VVP 4.4

Punkt 4.4 i VVP krever at det er dekning i stoffet for titler og ingresser. I vårt tilfelle er det følgende tittel som er klaget inn: *“Det tok bare noen få sekunder. Kiropraktoren vred om nakken hennes. De neste ni månedene kjempet Caitlin Jensen (28) seg tilbake til livet”* Klager påstår at innholdet i denne tittelen ikke dokumenteres i reportasjen, men ingen av opplysningene er bestridt:

1. Det er ubestridt at Caitlin Jensen gikk inn på kiropraktorkontoret og ble kjørt derfra i ambulanse. Fra hun fikk nakkemanasulasjonen til hun fikk alvorlige symptomer på skade gikk det svært kort tid. Dette er dokumentert gjennom vitneutsagn og sakens dokumenter.
2. Det er ubestridt at kiropraktoren vred på Caitlin Jensens nakke. Nakkemanasulasjon utføres ved at behandleren vrir på pasientens nakke. Den amerikanske kiropraktoren Tyler Bigenho har lagt ut [denne videoen som viser en nakkemanasulasjon](#).
3. Det er ubestridt at Caitlin Jensen deretter fikk alvorlige skader og ble pleietrengende. Tittelen sier ikke at all nakkemanasulasjon gir skade, eller at det er livsfarlig å gå til kiropraktor. Den holder seg til fakta om hva som skjedde med Caitlin Jensen. Og ifølge legene som behandlet henne, hadde fire blodårer rifter etter behandlingen hos kiropraktoren. Blødningene utløste et hjerneslag hos pasienten. Alt dette fremgår av medisinske dokumenter som Aftenposten har hatt innsyn i.

Så er spørsmålet om tittelen konstruerer en årsakssammenheng det ikke er dekning for. Caitlin Jensen ble dårlig umiddelbart etter behandlingen. Legekildene peker på økt risiko for skade ved denne typen behandling, og NKF erkjenner at slike alvorlige bivirkninger “kan forekomme”. Tittelen slår ikke fast at det ene førte til det andre, men at de to hendelsene inntraff rett etter hverandre. Gitt konteksten må det være akseptabelt å påpeke at skaden oppsto etter kiropraktor-behandling. Det er ingen opplysninger i saken som tyder på at det *ikke* er en sammenheng mellom behandlingen og skaden.

Det er altså ingen tvil om at det er dekning for tittelen. Spørsmålet som er bestridt, er hvor stor risikoen er ved nakkemanasulasjon. Selv om risikoen er “svært lav”, slik NKF hevder, vil det kunne oppstå alvorlige skader. Det er legitimt å omtale disse skadene, selv om det i de fleste tilfeller ikke inntreffer så alvorlige skader som i Caitlin Jensens tilfelle.

Påstanden om brudd på VVP 3.7

I nyhetsoppfølgeren viser klager til setningene «Kiropraktorer avviser risiko» og «Skepsisen avvises fra kiropraktorhold». Klager hevder setningene innebærer en feilsitering og brudd på VVP 3.7. Det er vi ikke enig i.

De to setningene er ikke sitater, og de henviser ikke spesifikt til NKF som kilde. Setningene er avisens sammenfatning som bygger på summen av kildematerialet og opplysninger i saken. Formålet med inkludere en slik sammenfatning i ingressen er å gi balanse tidlig i artikkelen og tydeliggjøre at det er ulike synspunkter i spørsmålet. Nyansene som NKF etterlyser, kommer frem i NKFs direkte sitater i teksten. Hans Otto Engvold, generalsekretær i Norsk Kiropraktorforening er sitert slik: «Alvorlige bivirkninger er særdeles sjeldent, men kan forekomme».

Sammenfatningen må også settes i kontekst. Legene i artikkelen er skeptiske til nakkemanasipulasjon og advarer mot behandlingen på grunn av høy risiko. Det står i skarp kontrast til hva kiropraktor-kildene sier. Setningene må altså forstås som at det fra kiropraktorhold avvises at risikoen er *så høy som legene sier*.

Sammenfatningen avviker ikke i vesentlig grad fra hva de to siterte kiropraktorene sier. På direkte spørsmål om pasienter utsetter seg for risiko for slag ved nakkemanasipulasjon, svarer kiropraktor og forsker Aleksander Chaibi “nei” i artikkelen. Han sier også at det ikke kan påvises vitenskapelig at nakkemanasipulasjon fører til slag. Engvold sammenligner risikoen med å rygge bilen eller spille golf.

På dette grunnlaget er de to konkrete setningene akseptable journalistiske forenklinger: Det er ingen tvil om at kiropraktor-kildene avviser at nakkemanasipulasjon innebærer risiko utover det som kan knyttes til enhver behandling eller dagligdags aktivitet. Det går frem av artikkelen at NKF ikke avviser all risiko, men det er svært tydelig at kiropraktorkildene er uenige i legenes påstander om at det er grunnlag for å være skeptisk til nakkemanasipulasjon.

Kiropraktorer og renommé

Klager er kritisk til at pasienten som står frem i nyhetsoppfølgeren, ikke er behandlet av kiropraktor, men av en manuellterapeut. Vi avviser at dette er kritikkverdige. Det er behandlingsmetoden nakkemanasipulasjon som er det sentrale temaet for artiklene. Dette er en behandling som gis av flere typer behandlere. Det går klart frem av artikkelen hva slags behandler kvinnen har vært hos. Vi valgte å legge vekt på hennes historie siden saken var godt opplyst og behandlet av Norsk Pasientskadeerstatning, der kvinnen fikk medhold. Hun er tilkjent erstatning for de skadene hun fikk av behandlingen,

Det kommer tydelig frem at ytterligere to personer som har fått påvist slag etter nakkemanasipulasjon det siste året, har vært hos kiropraktor. Aftenposten har også

kartlagt 10 andre tilfeller av pasienter som har fått skader i varierende former etter nakkemanasipulasjon hos kiropraktor og andre behandlere. I tillegg viser nyhetsaken til A-magasinetts artikkel noen dager tidligere. Derfor er det naturlig at en kiropraktor og NKF brukes som kilder i artikkelen.

NKF mener også at journalistikken er kritikkverdig fordi den skader kiropraktorenes renommé. Artikkelen tar ikke for seg kiropraktorfaget som helhet, men ser nærmere på en bestemt behandlingsmetode, som tilbys av flere yrkesgrupper. Tap av omdømme og renommé kan være en konsekvens av kritisk og undersøkende journalistikk. Det avgjørende er om det er om det er saklig grunnlag for å publisere opplysningene, og det er det ikke tvil om i dette tilfellet. Det er av stor offentlig interesse at medisinske eksperter advarer mot nakkemanasipulasjon, og at det finnes eksempler på alvorlige helseskader som helsevesenet knytter til denne behandlingsformen.

Oppsummering

All behandling har potensiell bivirkning. Både etablert, veldokumentert behandling og udokumentert alternativ behandling kan skade pasienter. Selv når en bivirkning leder til en pasients død, trenger det ikke bety at man har vært utsatt for feilbehandling. I tillegg vil det kunne oppstå feil under alle former for behandling. Det er av stor offentlig interesse at bivirkninger og feil belyses slik at pasientsikkerheten ivaretas best mulig (ref. VVP 1.5). Det er pressens rett og plikt å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold (ref VVP 1.4). I likhet med leger og andre yrkesgrupper må kiropraktorer akseptere et offentlig søkelys og kritiske spørsmål når behandling knyttes til alvorlige personskader.

I denne saken har de anklagede parter blitt forelagt opplysningene og fått mulighet til å kommentere dem. Interesseorganisasjoner og kilder med ulike synspunkter har fått slippe til i etterkant. Det er ikke påvist faktafeil i artiklene, og det er dokumentert dekning for innholdet i titler og ingresser.

Aftenposten har ikke brutt god presseskikk.

Med hilsen
Aftenposten

Trine Eilertsen,
sjefredaktør

Morten Andersen,
stabssjef